

KAREL ČAPEK

KOTIINPALUU

 SAGA
EGMONT

Karel Capek

Kotiinpaluu

SAGA Egmont

Kotiinpaluu

Translated by Reino Silvanto

Original title: *Hordubal*

Original language: Czech

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa
julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 1933, 2021 SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728053799

1st ebook edition

Format: EPUB 2.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval
system, or transmitted, in any form or by any means without the
prior written permission of the publisher, nor, be otherwise
circulated in any form of binding or cover other than in which it is
published and without a similar condition being imposed on the
subsequent purchaser.

This work is republished as a historical document. It contains
contemporary use of language.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media
company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates
almost 13,4 million euros annually to children in difficult
circumstances.

Ensimmäinen osa

I.

Kuka voisi kuvitella, että tuo mies, joka rypistyneet vaatteet yllään istui toisena ikkunasta lukien, oli amerikkalainen? Älkää puhuko pötyä, amerikkalaiset eivät aja tavallisissa matkustajajunissa, vaan pikajunissa, ja sekin tuntuu heistä vähäpätöiseltä. Amerikassa, nähkääs, junat ovat toisenlaisia, vaunut paljon pitempiä, ja valkopukuinen *waiter* tarjoilee niissä jäävettä ja jäätelöä. *Hallo, boy*, huutaa sellainen amerikkalainen, olutta kaikille, vaikka se maksaisikin viisi dollaria, *damn!* Niin, hyvät ihmiset, Amerikassa on elämä aivan toisenlaista, siitä ei maksa puhuakaan!

Tuo toinen ikkunasta lukien torkkuu suu avoinna sekä väsymyksestä hikisenä, ja hänen päänsä roikkuu kuin kuolleen. Hyvä Jumala, siitä on jo yksitoista, kolmetoista, neljätoista, viisitoista vuorokautta ... viisitoista päivää ja yötä matkalaukulla istumista, lattialla tai penkillä makaamista hiestä tahmeana, uupumuksesta puutuneena, koneiden jyrinästä turtuneena. Jo viidestoista vuorokausi! Jospa saisi edes ojentaa jalkaansa, levittää heiniä päänsä alle ja nukkua, nukkua, nukkua ...

Lihava juutalaisnainen, joka istuu ikkunan pielessä, painautuu arasti nurkkaansa. Kas niin, jos tuo nyt nukahtaa, niin se kallistuu minun päälleni kuin säkki. Mutta mikä tuota miestä oikein vaivaa. Hänen vaatteensa ovat sen näköiset kuin hän olisi piehtaroinut maassa tai missä hyvänsä. Oletpa merkillinen. Istuisin muualle, mutta minne? Hyvä Jumala, jospa tämä matka olisi pian

lopussa! Ja se toinen ikkunasta lukien painuu kumaraan, kuukahtaa eteenpäin ja herää säpsähtäen.

»Kuuma on», sanoo rihkamatavarakauppiaan näköinen vanha mies, ikäänkuin varovasti keskustelun alkaakseen.

»Minne matka?»

»Krivaan», saa toinen siihen soperretuksi.

»Vai Krivaan», toistaa kauppias tietävästi ja hyväntahtoisesti. »Entä kuinka kaukaa?»

Tuo toinen ikkunasta lukien ei vastaa, vaan pyyhkii suurella likaisella kämmenellään hikistä otsaansa. Hän on heikkoudesta melkein pyörtymäisillään. Kauppias nuuskahtaa loukkaantuneesti ja kääntyy ikkunaan päin. Mutta se toinen ei rohkea katsoa ikkunasta ulos, vaan painaa katseensa sylkyiselle lattialle ja odottaa saavansa kuulla kysymyksen vielä kerran. Silloin hän kertoo heille kyllä, että on kaukaa, aina Amerikasta saakka. Älkäähän nyt, vai Amerikasta? Ja niin kaukaa tulette kyläilemään? Ei suinkaan, sillä minä palaan kotiin, Krivaan, jossa vaimoni ja pikku tyttäreni Hafia ovat. Niin, Hafia! Hän oli kolmivuotias, kun lähdin. Siis Amerikasta! Entä kauanko siellä olitte? Kahdeksan vuotta. Kahdeksan vuotta on siitä jo. Ja koko sen ajan olin samassa paikassa kaivostyömiehenä, nimittäin Johnstownissa. Siellä oli muuan maanmieheni nimeltä Michal Bobok, joka sai surmansa viisi vuotta sitten. Hänen kuoltuaan ei minulla ollut kenen kanssa jutella ... Hyvänen aika, kuinka olisin voinut heitä ymmärtää? Mutta Bobok, se oli oppinut puhumaan heidän kanssaan. Kun on kotona vaimo, jota ajattelee voidakseen kertoa hänelle yhtä ja toista, niin vieras kieli ei antaudu. Hänen nimensä on Polana.

Entä miten saatoitte tehdä siellä työtä, kun ette ymmärtänyt heidän kieltään? Niin, he huusivat vain: Halloo, Hordubal! ja näyttivät minulle työni. Seitsemän dollaria päivässä saatoin ansaita. Se on kaunis summa,

se. Mutta Amerikassa, nähkääs, on elämä kallista. Kaksi dollaria ei riitä päivässä, Silloin vastapäätä istuva herra varmaan sanoo: Nähtävästi olette koonnut sievoisen summan rahoja, herra Hordubal! Olisihan niitä aika lailla, mutta minä olen lähettänyt kotiin vaimolleni, jonka nimi on Polana, kuten sanoin. Joka kuukausi lähetin viisikymmentä, kuusikymmentä, jopa yhdeksänkymmentä dollaria. Mutta se kävi päinsä vain niin kauan kuin Bobok oli elossa, sillä Bobok osasi kirjoittaa. Etevä mies se oli, mutta viisi vuotta sitten hänen päälleen putosi parruja, ja henki meni. Sen jälkeen en voinut enää lähettää rahoja kotiin, vaan panin ne pankkiin. Enemmän kuin kolme tuhatta dollaria panin sinne, mutta tämä suuri summa varastettiin. Eihän se ole mahdollista, herra Hordubal! Mitä sanotte? Kyllä se niin on, enemmän kuin kolme tuhatta dollaria. Miks'ette haastanut oikeuteen? Kiitos kaunis, kuinka olisin voinut? Kyllä meidän työnjohtaja vei minut jonkun asianajajan luo, joka taputteli minua olkapäähän sanoen, että asianajosta on maksettava etukäteen. Mutta työnjohtaja sanoi, että hän on sika ja työnsi samalla minut ovesta ulos. Niin, sellaista on Amerikassa, jos uskotte tai ei. Hyvä Jumala, kolme tuhatta dollaria! Se on jo paljon rahaa, kokonainen omaisuus, tavaton onnettomuus! Kolme tuhatta dollaria, paljonko se on meidän rahana?

Juraj Hordubal tuntee suurta tyydytystä: kaikki te juoksisitte minua katsomaan, kaikki, ja pyytämään, että kertoisin enemmän. Junan koko väki rientäisi tänne katsomaan miestä, jolta Amerikassa varastettiin kolmetuhatta dollaria. Minä se olen. Juraj Hordubal kohottaa katseensa ja silmäilee naapurejaan. Lihava juutalaisnainen painautuu nurkkaansa, kauppias katselee loukkaantuneena ikkunasta ulos ja pureskelee jotakin hampaattomalla suullaan, ja muuan eukko, joka istuu

pitäen koria polvillaan, mulkoilee Hordubaliin tyytymättömän näköisenä.

Juraj Hordubal sulkeutuu taas kuoreensa. Hyvä on, minä en tule teitä pyytämään, ajattelee hän. Viisi vuotta olen ollut puhuttelematta ketään, ja menihän se sentään. Mutta jos teiltä rahat varastettiin, niin te palaatte Amerikasta pennittömänä, herra Hordubal? Eikös mitä, minulla oli siellä mainio paikka, enkä minä sitten enää pannut rahojani pankkiin, *you bit!* Matkalaukkuuni ne piilotin ja avaimen ripustin nauhassa kaulaani paidan alle, kuinkas muuten. Seitsemänsataa dollaria tuon nyt kotiin. *Well, sir*, olisin jäänyt sinne, mutta menetin paikkani. Kahdeksan vuotta, olihan sitä siinäkin. *Lock out, sir*. Hiiliä tuli liian paljon tai jotakin sellaista. Meidän *pit*, noin kuusisataa miestä, sai lähteä. Kaikkialla sanottiin miehiä irti. Mistään ei löytynyt työtä. Sentähden matkustin nyt takaisin. Kotiin, nähkääs. Krivaan, Siellä minulla on vaimo ja jonkin verran peltoa. Ja Hafia, joka oli kolmivuotias lähtiessäni. Seitsemänsataa dollaria tuon kotiin paidan alla ja alan taas hoitaa maitani ... tai menen johonkin tehtaaseen töihin ... tai rupean kaatamaan metsää.

Entä ettekö ikävöinyt kotiin vaimon ja lapsen luo, herra Hordubal? Kyllä ikävöin, kovasti, mutta lähetinhän rahaa ajatellen, että tämä on lehmään, tämä pellon palaseen, tämä Polanalle itselleen johonkin ostoon, jonka hän kyllä tietää. Jokainen dollari oli johonkin tarpeeseen. Mutta ne rahat, jotka panin pankkiin, olivat kokonaiseen karjalaumaan. *Yess'r*, ja ne varastettiin. Entä kirjoittiko vaimonne teille? Ei. Hän ei osaa kirjoittaa. Mutta te kirjoititte hänelle? No, *sir. Can't write, sir*. Siitä saakka, kun Michal Bobok kuoli, en ole kirjoittanut vaimolleni mitään, vain säästänyt rahoja. Mutta olette kai sähköttänyt, että tulette? Vielä mitä, se vain maksaisi, on

sääli rahoja. Vaimoni vain pelästyisi, jos sähkösanoman tuoja tulisi, mutta minua hän ei pelästy. Hah-haa! — se vielä puuttuisi! Mutta hän saattaa luulla, että olette kuollut, herra Hordubal. Ajatelkaahan, että hän ei ole saanut teiltä minkäänlaista tietoa niin moneen vuoteen! — Kuollut! Tällainen mies kuin minä kuollut? Juraj Hordubal katselee luisuvia kämmeniään. Tällainen mies, mitä ajattelette? Polana on viisas, hän tietää, että minä palaan. Mutta kaikkihan me olemme kuolevaisia. Entä jos Polana ei olekaan elossa? *Shut up, sir.* Polana oli 23-vuotias, kun lähdin, ja vahva kuin mikäkin, ette tunne häntä. Polana on tietysti saanut rahat, saanut dollarit, jotka olen lähettänyt. Kuinka hän ei olisi elossa? *No, thank you.*

Loukkaantunut kauppias ikkunan luona pyyhkii sinisellä nenäliinalla hikeä. Ehkä hän sanoo taas: Kuinka kuuma! Kuinka kuuma, hyvä herra! Voiko tätä nyt sanoa kuumaksi? Olisittepa kerran ollut alakannella tai antrasiittikaivoksessa ... Sinne lähetettiin neekerejä, mutta minä kestin, *yess'r.* Ja sain seitsemän dollaria. *Hallo, Hordubal! Hallo, you niggahs!* Kyllä ihminen kestää paljon, enemmän kuin hevonen. Alas kaivoksiin ei aina voitu lähettää hevosia vetämään rattaita, kun oli liian kuuma. Niin on laivan alakannellakin ... Ihminen kestää paljon, kunhan vain voisi ymmärtää toisia ja saisi nämä ymmärtämään itseään. Jotakin sinulta tahdotaan, mutta et tiedä mitä, ja he huutavat, touhuavat, haukkuvat, kohauttavat olkapäitään ... Kuinka minä voin Hampurissa kysyä, miten Krivaan on matkustettava? Mutta huutakoot, mitäpä minä siitä. Amerikkaan sitä vastoin on helppo matkustaa, yksi toimittaa sinut laivaan, toinen odottaa perillä. Mutta kotimatalla kukaan ei auta. Raskas on matka kotiin.

Ja Juraj Hordubalin pää roikkuu jo itsestään, painuu raskaasti ja elottomasti ... Juraj nukahtaa. Lihava juutalaisnainen ikkunan luona puristaa kauhuissaan huuliaan yhteen. Eukko koreineen ja loukkaantunut rihkamakauppias vaihtavat merkitseviä silmäyksiä: Niin, niin, tuollaisia ovat ihmiset nykypäivinä ... Aivan kuin karjaa.

II.

Kukahhan tuolla laakson toisella rinteellä kulkee?
Katsohan, se on joku herra kengät jalassa, ehkä
montttööri tai muu sellainen. Hän kantaa mustaa, pientä
matkalaukkua ja näkyy astuvan hitaasti ylämäessä. Jollei
hän olisi noin kaukana, panisin kämmneni torveksi suun
eteen ja huuttaisin: Hyvää päivää, Jumalan rauhaa,
paljonko kello on, hyvä herra? — Kello on kaksi jälkeen
puolenpäivän, paimen. Jollen olisi näin kaukana,
huuttaisin sinulle kysyäkseni, kenen lehmii paimennat, ja
sinä osoittaisit niitä sanoen, että tuo hailakka, tuo kirjava,
tuo täplikäs, tuo punikki ja tuo hieho ovat kaikki Polana
Hordubalin omia. Vai niin, poika, kauniita lehmii, on ilo
katsella niitä. Mutta ei pidä päästää niitä alas Mustalle
purolle, sillä ruoho on siellä hapahkoa ja vesi kitkerää.
Kas vain Polana Hordubalia! Ennen hänellä oli vain kaksi
lehmää. Kuulehan, poika, onko hänellä härkiä myös? On
kyllä pari, hyvä herra, ja oikein podoliaisia onkin. Niillä
on sarvet kuin levitetyt käsivarret. Entä lampaita? On
sekä oinaita että lampaita, mutta ne ovat laitumella
ylhäällä Durna Poloninassa. Kyllä Polana on viisas ja
rikas. Eikä hänellä ole miestä? Miksi huidot kädelläsi?
Eikö ole isäntää? Oh, siellä on sellainen hölmö, ettei
tunne ihmisiä, vaan varjostaa silmiään kädellä ja töllistää,
töllistää kuin pölkkyy.

Juraj Hordubalista tuntuu kuin tykyttäisi sydän
kurkussa. Hänen täytyy pysähtyä ja hengähtää. Tämä on
aivan liikaa, ja niin äkkiä. Hän nieleksii kuin veteen
pudonnut. Yht'äkkiä hän onkin kotona, sillä hän on

oikaissut muutamalla askelella kivisen puron uoman yli. Kaikki on kuin ennenkin, niin myöskin uoman varrella oratuomet, joita paimenten nuotiot ovat korventaneet. Taas kukkivat tulikukat somerikossa, tie katoaa kuivaan ruohikkoon ja ajuruohon. Tuossa on sama kallionlohkare mustikanvarsineen, tuossa katkeroa, katajia ja tuolla metsän reuna autioine alppimajoineen ja kuivine lehmänkakkaroineen. Ei ole enää Amerikkaa, ei noita kahdeksaa pitkää vuotta! Kaikki on aivan kuin ennenkin. Kiiltävä koppakuoriainenkin ohdakkeen päässä kyyköttää entiseen tapaan, ruoho on liukasta, ja karjankellot kilahtavat kaukaa. Mäenharju Krivan yläpuolella, ruskeat sarakasvit, tie kotiin ...

Niin, tie ja vuorelaisen nauhakenkien pehmeät jäljet. Tuo vuorelainen ei varmasti milloinkaan ole ollut Amerikassa. Tie tuoksahtaa lehmälle ja metsälle, se on kuuma kuin leivinuuni, se johtaa laaksoon, on kivinen, on karjan tallaama, se on oikea polku, vuolas kuin puro, pehmeä ruhosta, heittelehtii hiekassa, läiskähtelee kosteikoissa ja kiertelee metsän tuuheiden puiden alla. Täällä ei ole mitään kuonaista käytävää, kuten Johnstownissa, ei railingeja eikä työmiesjoukkoja, jotka väsyneesti laahustavat kaivoksiin. Täällä ei nyt näy ainoatakaan ihmistä, ei yhtään sielua ... Vain tie, joka johtaa laaksoon, puro, lehmänkellojen kalkatus karjan kulkiessa kotiin, hyppelevät vasikat, niiden pienten tiukujen kilinä ja siniset ukonhatut puron varrella ...

Juraj Hordubal astelee pitkin askelin alas mäkeä. Viis tuosta raskaasta matkalaukusta, viis kahdeksasta pitkästä vuodesta. Tämä tie vie kotiin kuin itsestään, ja sitä pitkin palaa karjakin kotiin iltahämärissä täysinäisin utarein kellojen kilahtaessa ja vasikoiden tiukujen kilistessä. Mutta miksen istuutuisi tähän odottamaan iltahämärää tullakseni kylään yhdessä kellokkaiden kanssa, kun eukot

ilmaantuvat kuisteille vastaanottamaan karjaa ja miehet seisoskelevat pihamaalla nojaten aitaa vasten, kunnes huomaavat tulijan ja kysyvät: katsokaa, katsokaa, kukahan tuolta tulee? Mutta minä astelen vain tasaisesti kuin laitumelta palaava karja avonaista porttia kohti. Hyvää iltaa, Polana. En minäkään palaa tyhjänä kotiin.

Tai miksen voisi odottaa pimeään saakka, siksi kunnes karja-askareet on suoritettu ja kaikki nukkuvat. Sitten naputtaisin ikkunaruutuun, Polana! Polana! Jeesus Kristus, kuka siellä on? Minä täällä olen, Polana, kun minä tahdoin, että sinä ensimmäisenä saisit minut nähdä. Jumalan kiitos! Entä missä Hafia on? Hafia nukkuu; herätänkö hänet? Ei, nukkukoon vain. Jumalalle olkoon kiitos.

Ja Hordubal astelee vielä nopeammin. Hyvänen aika kuinka matka kuluu, kun ajatukset kiiruhtavat edellä! Et saa niitä kiinni, vaikka kuinka jalkojasi siirtelisit. Pääsi rientää ikäänkuin edellä sinusta ja on jo pihlajan luona kylän laidassa, hei, hanhet, hei, ja nyt olet kotona. Mikseivät soita torvia: kuka tuli, katsokaa, joku amerikkalainen, tararatamtaraa, hei, pojat, halloo! Mutta hiljaa nyt, olemme jo kotona, Polana on pihalla liinoja loukuttamassa. Nyt sinä hiivit takaapäin hänen luokseen ja peität hänen silmänsä — Juraj! Kuinka saatoit tuntea minut, Polana? Kuinka en olisi tuntenut sinun käsiäsi! Jumalalle olkoon kiitos!

Hordubal rientää laakson halki. Hän ei tunne matkalaukkunsa painoa, vaikka siihen on pakattu koko hänen Amerikkansa, siniset paitansa, manchesterpukunsa ja teddykarhu Hafialle. Ja sinulle, Polana, on tuossa tuomisia, sellainen pukukangas, jollaista Amerikassa käytetään, tuoksuva saippuata, käsipussi ketjuineen, mutta tämä on Hafialle, se on *flashlight*, joka valaisee, jos tuohon nappiin painaa. Tässä on vielä kuvia, joita olen

leikannut sanomalehdistä. Niin, niin, tyttöseni, minulla oli niitä aika paljon, sillä kahdeksan vuoden ajan olin niitä sinua varten leikannut ja koonnut, mutta minun täytyi jättää sinne, kun matkalaukussa ei ollut tilaa. Mutta odotahan vain, vielä on matkalaukussa kapineita!

Jumalan kiitos, tässä tie jo kulkee puron yli. Ei ole rautaista siltaa, vaan kiviä vedessä, ja sen tähden on hypättävä kiveltä kivelle ja pidettävä käsillä tasapainoa. Hei, ravut, niitä me pyydystelimme tuolta leppien juurista housunlahkeet käärittyinä ylös ja märkinä olkapäihin saakka. Entä onko risti vielä tienkäänteessä? Kiitetty olkoon Jeesus Kristus, siellähän se vielä on vinossa ajotielle päin, joka on pehmeän pölyn peitossa ja lemahtaa karjalle, oljille ja viljalle. Kohta tulee Michalčukin puutarhan aita näkyviin. Kas tuossa se jo onkin sireenien ja pähkinäpensaiden alla rikkinäisenä aivan kuin silloinkin. Jumalan kiitos, nyt olemme kylässä ja terveenä perillä, Juraj Hordubal. Samassa Hordubal pysähtyy pyyhkimään hikeä otsaltaan: hitto vieköön, kuinka matkalaukku tuli yht'äkkiä kovin painavaksi! Kyllä pitikin olla, etten hoksannut purolla pestä itseäni ja ajaa partaani, kun minulla kerran on partaveitsi ja peili matkalaukussa! Nyt minä olen kai näöltäni kuin joku mustalainen, kulkuri tai rosvo. Mitä jos kääntyisin takaisin purolle peseytymään, ennenkuin näyttäydyn Polanalle? Mutta nyt se on jo myöhäistä, Hordubal, koska töllistävät sinua. Tuollakin Michalcukin aidan takana takiaisia kasvavan pientareen tuolla puolen joku tyttölapsi tuijottaa niin turkasesti. Huutaisinko hänelle? Kysyisinkö, onko hän Michalcukin lapsia? Silloin se sieltä varmaan livistäisi, minkä paljaista kintuista lähtisi.

Entä jos kiertäisin kylän, ajatteli Hordubal, ja tulisin kotiin takaapäin? Silloinkos ne juoksisivat minua vastaan: kuka täältä tulee, minne hiivit? Mene tielle, muuten saat

selkääsi! Mitä tehdä, täytyy astella keskeltä kylää. Jumala siunatkoon, kuinka tuo matkalaukku painaa! Tuolta kurkistaa joku eukko ikkunasta pelargonian takaa, auringonkukat tuijottavat pyörein naamoin, muuan eukko toisella pihamaalla kaataa jotakin maahan, aivan kuin hän katsoisi takapuolellaan ympärilleen, lapset pysähtyvät mulkoilemaan, katso, katso, joku vieras on tulossa, ukko Kyril jauhaa tyhjin leuoin katsomatta edes sivulleen, vielä pistos sydämeen, Jumala kanssamme, ja niin astut nyt niska kyyryssä kotoisesta portista sisään.

Sinä hölmö, kuinka saatoit erehtyä näin pahasti! Eihän tämä ole Hordubalin puinen tupa, puinen navetta eikä vaja, vaan oikea herraskartano, tiiestä muurattu ja kattokin tiilestä, rautainen pumppu pihalla, rautainen aura ja rautainen hevosharava kuin kartanossa ainakin. Sukkelaan, Hordubal, korjaa sukkelaan luusi ja vie musta matkalaukkusi myös, ennenkuin talon isäntä tulee ja sanoo: Mitä asiaa, mitä töllistelet täällä? Hyvää päivää, armollinen herra, eikö Polana Hordubalova ole asunut täällä? Pyydän anteeksi, en tiedä missä minun silmäni ovat olleet, kun en huomannut ...

Samassa Polana astuu ulos kuistille ja jää ikäänkuin kivettyneenä seisomaan paikalleen tuijottaen hämmästyneenä eteensä. Hän painaa kaikin voimin käsiään rintaansa vasten ja hengittää kiihkeästi, kuin ilmaa haukkoen.

III.

Mutta nyt Juraj Hordubal ei tiedä, mitä sanoa. Niin monella tavalla hän on ajatellut alkavansa, mutta nyt ei näytä mikään niistä sopivan. Hän ei peitä käsillään Polanan silmiä, ei koputa yöllä ikkunaruutuun, ei palaa karjan kilahtavien kellojen seurassa eikä onnellisin, siunaavin sanoin, vaan pörröisenä ja pesemättömänä hän palaa. Onko ihme, jos nainen sellaista pelästyy? Äänenikin kajahti niin kummallisesti kurkustani ... Jumalani, neuvo, mitä minun on tällaisella luonnottomalla äänellä sanottava.

Polana vetäytyy oven edestä syrjemmälle, aivan liian kauaksi, oi, Polana, kun minä muutenkin olisin päässyt sisälle. Hän, Polana, sanoo äänellä, joka ei ole mikään ihmisääni eikä ainakaan hänen äänensä: »Astu sisälle, minä kutsun Hafian.» Niin, Hafia, mutta ensin tahtoisin laskea käteni sinun olkapäillesi, Polana, ja sanoa, ettei tarkoitukseni ollut säikähdyttää sinua. Jumalan kiitos, nyt olen kotona. Kas kuinka olet järjestänyt kodin: sänky on uusi ja korkeaksi kohennettu, pöytä on myös uusi ja lujatekoinen ja seinillä on pyhimysten kuvia. Ei ole Amerikassa sen hienompaa. Lattia on laudoitettu ja ikkunoilla on pelargonioita. Hyvin olet hoitanut taloa, Polana! Juraj Hordubal istahtaa aivan hiljaa matkalaukulleen. Polana on viisas ja neuvokas. Täällä näyttää siltä kuin hänellä olisi kaksitoista lehmää, vieläpä enemmänkin. Jumalan kiitos, minä en ole siis tehnyt työtä turhaan. Mutta kyllä siellä Amerikan kaivoksissa oli

kuuma, sydänpöyryseni, jospa tietäisit, mikä helvetti siellä oli!

Polana ei tule sisälle, Juraj Hordubal tuntee jonkinlaista ahdistusta, kuten yöpö yksikseen jätetty vieraassa huoneessa. Odotan pihalla, sanoo hän itsekseen, ja peseydyn sillä välin siellä. Paita pois yltä ja pumpusta niskaan kylmää vettä, jota saa räiskyttää ympärilleen ja samalla hirnuu riemusta, hei! Mutta se ei taida sopia vielä, ei vielä. Vain hiukan vettä rautaisesta pumpusta (ennen siinä oli laudoitettu kaivoarkku ja sanko vintturin päässä, ja siellä syvässä oli niin pimeää ja kosteaa, että sieltä tuulahti viileästi, kun kumartui kaivon yli). Mutta tämä on kuin Amerikassa. Siellä farmareilla on tällaiset pumput, joista karjaa juotetaan navetassa, niin että niiden märät turvat loistavat ja sieraimet pärskyvät. Vain muutamalla vesipisaralla Hordubal kostuttaa nenäliinansa ja pyyhkii sillä otsansa, kätensä, kaulansa, oi kuinka se virkistää. Hän pusertaa nenäliinansa kuivaksi ja katsoo ympäriltään paikkaa, johon ripustaisi sen kuivumaan, mutta ei, ei sentään, ei vielä, eihän vielä olla kotona. Ja hän pistää kostean nenäliinan taskuunsa.

»Tuossa on isäsi, Hafia», kuulee Hordubal, ja Polana työntelee hänen luokseen yksitoistavuotista, sinisilmäistä tyttöä. »Vai olet sinä Hafia», mutisee Hordubal hämillään (hyvänen aika, teddykarhu noin suurelle tytölle!). Ja Hordubalin tekee mieli koskettaa Hafian suortuvia sormellaan, mutta tyttö vetäytyy äitinsä turviin hellittämättä katsettaan vieraasta miehestä.

»Tervehdihän nyt toki, Hafia», neuvoa Polana vakavasti sysäten tytärtä hartioista. Oh, Polana, antaa hänen olla, minkä sille mahtaa, jos tyttö on peloissaan! »Hyvää päivää», kuiskaa Hafia kääntyen sitten pois. Mutta samassa omituinen tunne voittaa Hordubalin, kyynelät nousevat hänen silmiinsä ja tytön kuva alkaa vapista ja